

Wat maakt dat buurtsport Buurtsport is?

8 bouwstenen van een Buurtsportbeleid

David Nassen
directeur ISB
david.nassen@isbvzw.be
Piet Van der Sypt
Expertisecentrum Buurtsport
piet.vandersypt@isbvzw.be

Onderzoekers VUB:
Evi Buelens
Marc Theeboom
Jikkemien Vertonghen

De VUB-onderzoeksgroep Sport & Society analyseerde 12 Buurtsportpraktijken en filterde hieruit 8 bouwstenen voor Buurtsport. Deze bouwstenen kan je zelf inzetten om een eigen beleid en werking vorm te geven, met een hoger of lager Buurtsportgehalte.

Buurtsport is een complex begrip dat in diverse werkingen een diverse invulling krijgt. Bovendien evolueert de maatschappelijke en bestuurlijke context waarin Buurtsport wordt toegepast én evolueren de Buurtsportwerkingen op zich. Het vorige onderzoek met begripsbepaling dateert van 2005, door Theeboom en De Maesschalck. Bij de start van het Expertisecentrum Buurtsport in 2014, in de schoot van ISB, werd de definitie geactualiseerd en getoetst via de toen opgestarte benchmark Buurtsport. Nieuw onderzoek of referentiemateriaal naar 'wat maakt dat buurtsport Buurtsport is' drong zich op. Niet het minst om Buurtsportwerkers,

lokale besturen en beleidsmakers op diverse niveaus een gezamenlijke woordenschat te geven om hun Buurtsportbeleid scherp te stellen. Uiteraard is een gedeeld begrippenkader ook essentieel in functie van kwaliteitsverbetering en het performant inzetten van Buurtsport voor diverse beleidsdoelstellingen.

Van praktijkmapping naar een gedeeld begrippenkader

ISB en het Expertisecentrum Buurtsport gaven daarom met de steun van de Vlaamse overheid de opdracht aan de VUB-

onderzoeksgroep Sport & Society om 12 praktijken te 'mappen'. Een variatie van 12 Buurtsportpraktijken, zeer divers qua organisatievormen en context, werd via diepte-interviews in kaart gebracht en geanalyseerd. Vanuit deze praktijken werden, getoetst aan literatuur en met het Platform Buurtsport, acht bouwstenen gefilterd. Deze acht bouwstenen kunnen in meer of mindere mate ingezet worden om een eigen Buurtsportbeleid en -werking vorm te geven met een hoger of lager Buurtsportgehalte. Onderstaande bouwstenen en hun invulling zijn dus het resultaat van antwoorden van een variatie van Buurtsportwerkingen op de vraag 'Wat maakt dat buurtsport Buurtsport is?'

In dit artikel brengen we een samenvatting en lokale beleidsduiding door ISB van de acht bouwstenen. Later zal in een samenwerking tussen het Expertisecentrum Buurtsport en de VUB een instrument worden uitgewerkt om op basis van deze bouwstenen een eigen lokale visie op Buurtsport in elke werking scherp te zetten.

Op basis van de mapping wordt Buurtsport gezien als een overkoepelende term voor laagdrempelige en buurtgerichte initiatieven, waarbij men een optimale toegankelijkheid van sport wil garanderen voor kansengroepen. En waarbij sport, al dan niet expliciet, wordt ingezet als middel ter bevordering van ontwikkeling op individueel en/of buurtniveau.

1 // Een breed sportbegrip

Buurtsport bestaat in hoofdzaak uit sportieve of bewegingsactiviteiten in een vrijetijdscontext. Uit de mapping blijkt dat er een breed sportbegrip wordt gehanteerd van traditionele sportbeoefening (bv. zaalvoetbal) over lifestyle of straatsporten tot bewegen en spel. Ook de organisatievorm kan zeer gevarieerd zijn. Vanuit dit breed sportbegrip kan vraaggericht gewerkt worden met

Op een laagdrempelige manier aanzetten tot sportparticipatie - wat een basisdoel is van een sportvoor-allen-beleid in het algemeen - is een te enge afbakening van Buurtsport

aandacht voor noden en behoeften van deelnemers en organisaties.

Voor ISB en het Expertisecentrum Buurtsport heeft Buurtsportbeleid dus inherent een sportcomponent, die kan gaan van zeer sportgereguleerd tot meer spel of bewegen, waarbij de sportactiviteiten minimaal een essentiële context vormen om over Buurtsport te spreken. Buurtsport past daarmee in een breed begrip van een lokaal sportbeleid dat deel uitmaakt van een integraal lokaal beleid.

2 // Deelmaatschap

Bij Buurtsport dient het te gaan om een organisatievorm waarbij de deelnemers via 'deelnemen' en 'deelhebben' 'deel gaan uitmaken' van de werking. In Buurtsport gaat het niet om een vorm van formele lidmaatschap, maar om meer. Buurtsport biedt de mogelijkheid om in contact te komen met andere mensen en structuren en deze te ontmoeten waardoor de persoonlijke leefwereld kan worden verbreed op sportvlak, maar ook extra-sportief (van bv. huiswerkbegeleiding tot competentie-ontwikkelingstrajecten). Er kan ook een zekere betrokkenheid ontstaan, laagdrempelig opgebouwd, waarbij op een soort sociaal engagement wordt gerekend van de deelnemers - niet verplicht maar ook niet geheel vrijblijvend.

Buurtsport kan zodoende in lokaal sportbeleid gerealiseerd worden via diverse organisatievormen binnen sport (toeleiding naar sportclubwerking, instuiven, andersgeorgiseerde sport ...) of in andere werkingen die sport gebruiken (jeugdwerk ...). Essentieel is dat om te spreken van een Buurtsportwerking er moet ingezet worden op het creëren van deelmaatschap van het beoogde doelpubliek.

3 // Focus op kansengroepen

Binnen Buurtsport is er in hoofdzaak een focus op (socio-economische) kansengroepen. Daarbij gaat het meestal over jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities maar ook

over mensen in armoede of etnisch-culturele minderheden. Deze focus op kansengroepen kan expliciet of impliciet gebeuren. Uit de mapping blijkt ook dat in het focussen op kansengroepen het zowel kan gaan om een open aanbod waarop iedereen welkom is, als over een gesloten aanbod, zoals bijvoorbeeld een opleiding voor jongeren in een bepaalde wijk.

Buurtsport richt zich dus op diegenen die moeilijk of niet door het reguliere sport-voor-allen-aanbod worden bereikt. Het gaat hier voor ISB niet per definitie over een doelgroepenbeleid naar bijvoorbeeld kleuters, dames of werkende ouders met kinderen, maar wel over doelgroepen met minder kansen omwille van sociale, economische en/

of maatschappelijke redenen. De invulling van deze bouwsteen staat dus ook los van definities van doelgroepen in subsidieoproepen of van andere overheden.

4 // Doelstellingen gericht op sport als middel

Binnen Buurtsport wordt sport meestal ook ingezet als middel om niet-sportieve doelstellingen te bereiken bij kansengroepen. Dit is volgens de mapping vaak een primair doel waar men al dan niet expliciet op inzet en dat zich zowel situeert op individueel als op meso- (buurt)niveau.

Enerzijds bestaat er de veronderstelling dat het aanbieden van laagdrempelige Buurtsportactiviteiten automatisch zal leiden tot meerwaarde die de sportcontext kan overstijgen. Er wordt dan uitgegaan van de intrinsieke kwaliteiten van sportdeelname. Anderzijds zijn er voorbeelden waarbij dit minder vanzelfsprekend is. In dergelijke praktijken zet men sterk in op het ontwikkelen van een bruikbaar aanbod. Bruikbaarheid impliceert dat deelname aan het aanbod verandering teweegbrengt die wenselijk is en als betekenisvol gezien wordt. Sport wordt hier expliciet als een ervaringsgerichte leercontext aangeboden.

Om te spreken van Buurtsport in een lokaal beleid is er dus steeds een extra dimensie aanwezig via een niet-sportieve doelstelling voor de beoogde kansengroepen. De sportinitiatieven zijn de context en er kan worden gesport en bewogen. Op een laagdrempelige manier aanzetten tot sportparticipatie - wat een basisdoel is van een sport-voorallen-beleid in het algemeen - is een te enge afbakening van Buurtsport.

5 // In de onmiddellijke woonomgeving met een buurtgerichte aanpak

Buurtsport is ingebed binnen de lokale context van de buurt en kan

gekenmerkt worden door een creatief gebruik van de beschikbare ruimten om buurtgericht en vindplaatsgericht te kunnen werken. De term 'buurt' wordt daarbij zowel gezien als een geografische afbakening (locatie), een verzameling van buurtbewoners en hun karakteristieken, als de beschikbare mobiliteit naar en in de buurt. De buurtgerichte aanpak kan uitgaan vanuit de buurt als plaats en zijn bewoner, maar ook vanuit de 'buurt als middel'. Via bijvoorbeeld buurtoverleg kan de sociale cohesie versterkt worden of de buurt kan een startpunt zijn van individuele ontwikkeling om nadien de buurt/nabijheid te overschrijden.

Het buurtgerichte en het werken in de onmiddellijke woonomgeving maakt dat Buurtsport inherent enkel kan gebeuren vanuit een lokaal beleid

Het buurtgerichte en het werken in de onmiddellijke woonomgeving maakt voor ISB dat Buurtsport inherent enkel kan gebeuren vanuit een lokaal beleid. Een decentrale en vindplaatsgerichte aanpak (binnen een uiteraard gecoördineerd Buurtsportbeleid) zijn hierbij essentieel als vertrekpunt.

6 // Intensieve en integrale samenwerkingsverbanden met een gedeelde verantwoordelijkheid

Buurtsport omvat vaak beleids-, sector- en organisatie-overschrijdende doelstellingen en komt meestal enkel tot stand via intensieve en integrale samenwerkingsverbanden. Met 'intensief' wordt bedoeld dat de samenwerking inspanningen vraagt van elke partner. 'Integraal' verwijst naar het feit

dat vanuit een verschillende achtergrond en expertise een gezamenlijk doel wordt nagestreefd. Met wie er concreet wordt samengewerkt, is daarbij afhankelijk van de doelstellingen die worden nagestreefd. De trekker of coördinator kan daarbij verschillen per praktijk, maar heeft tot taak om te verbinden en samenwerking te faciliteren en gedeelde verantwoordelijkheid mogelijk te maken.

Op de vraag in welke dienst of organisatie Buurtsport het meest thuis hoort, kan geen sluitend antwoord worden gegeven. Essentieel is dat de coördinator samenwerking mogelijk maakt en zo de nodige expertise en slagkracht kan verbinden en optimaal inzetten om de doelstellingen van het Buurtsportbeleid duurzaam te verwezenlijken. Buurtsport is per definitie ook beleidsdomeinoverschrijdend en zal dus volgens ISB steeds bijdragen aan doelstellingen uit verschillende beleidsdomeinen van welzijn tot bijvoorbeeld wijkontwikkeling. Door de sportcontext zal het uiteraard ook steeds een waardevol onderdeel van lokaal sportbeleid kunnen zijn.

7 // Sociaal-pedagogische begeleidingsaanpak

Omwille van de eigenheid van Buurtsport ligt er een grote verantwoordelijkheid bij de buurtsportbegeleiders. Dit zijn diegenen die rechtstreeks in contact staan met deelnemers. In het ideale geval dienen zij zowel te beschikken over een sociaal-pedagogische als een sporttechnische expertise. Zowel de sportprestatie als de -beleving van de deelnemers staat namelijk centraal binnen Buurtsport, waarbij vooral de plaats van de sportprestatie binnen een ruimer sociaal-pedagogisch kader wordt geplaatst door middel van een aangepaste begeleidingsaanpak.

Gezien de beoogde niet-sportieve doelstellingen en de aandacht voor begeleiding waar 'deelmaatschap' van de deelnemers aan Buurtsport

Welke dienst of organisatie de coördinatie doet, is ondergeschikt aan het belang van een op maatschappelijke ontwikkelingen gerichte cultuur en structuur

mogelijk wordt gemaakt, vraagt Buurtsport professionele competenties op sociaal-pedagogisch vlak van begeleiders in een sportcontext. Sportgediplomeerde sociaal-werkers of sociaal-pedagogisch geschoolde sportbegeleiders zijn voor ISB dan ook cruciale profielen.

8 // Adaptief voor maatschappelijke ontwikkelingen

Buurtsport wordt meestal gekenmerkt door een adaptief karakter in functie van diverse maatschappelijke ontwikkelingen: sociale, politieke en culturele veranderingen en ontwikkelingen in de samenleving. Het dient in de organisatiecultuur en -structuur van de Buurtsportwerking te zitten om snel op bepaalde ontwikkelingen in onze samenleving te kunnen inspelen.

Welke dienst of organisatie de coördinatie doet van Buurtsport is ondergeschikt aan het belang van een op maatschappelijke ontwikkelingen gerichte cultuur en structuur. Steden, verstedelijkte gebieden of buurten (eventueel in kleinere gemeenten) met stedelijke kenmerken of uitdagingen zijn volgens ISB plaatsen waar organisaties en diensten sneller getriggerd worden door frequenter, sneller of meer zichtbaar aanwezige maatschappelijke ontwikkelingen.

Raadpleeg de volledige nota op www.buurtsport.vlaanderen.//

Sport & Society
Understanding Impact

VUB
VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

KENNISBANK
Informierend • Inspirierend

Meer lezen over dit onderwerp?
Zoek in de ISB-Kennisbank met de trefwoorden
BUURTSPORT, ONDERZOEK